

JUDr. Miroslav Lajčák
Minister
Ministerstvo zahraničných vecí a
európskych záležitostí SR
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava

V Rovinke, dňa 19. 6. 2014

Vážený pán minister,

dovoľujem si Vám predložiť pripomienky v rámci medzirezortného pripomienkového konania k návrhu Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, rezortné číslo materiálu: 631.765/2014-OLPR.

Pripomienky boli dnes zaslané aj prostredníctvom Portálu právnych predpisov.

Pripomienka 1

Navrhujeme z dokumentu odstrániť zmienky o tom, že bol pripravený „participatívnym spôsobom“, „inkluzívnym procesom“ ako aj zmienky o uplatnení „demokratických princípov“.

Odôvodnenie:

V Celoštátnej stratégii ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike (ďalej len „dokument“ alebo „Stratégia“) sa na viacerých miestach zdôrazňuje, že tento dokument bol pripravený participatívnym spôsobom a je výsledkom uplatňovania demokratických princípov. Toto tvrdenie nie je pravdivé, a to najmä z dvoch hlavných dôvodov: 1) vo vzťahu k niektorým častiam dokumentu (prílohám) platí, že participatívnosť a demokratický prístup neboli dodržané. Týka sa to najmä Prílohy 4 (Rodová rovnosť a práva žien), Prílohy 6 (Vzdelávanie a výchova k ľudským právam) a Prílohy 8 (Práva LGBTI ľudí). 2) Ďalší zásadný problém celej prípravy Stratégie je ten, že autori Stratégie dlhodobo ignorovali požiadavky relevantnej časti verejnosti na zapracovanie ďalších tém do Stratégie, na ktorých týmto občanom záleží (právo na život, náboženská sloboda a sloboda slova, práva rodičov na výchovu svojich detí, právo na výhradu svedomia).

Celkový proces tak nemožno označiť pojmom participatívny, ani pojmom demokratický.

Pripomienka 2

Navrhujeme z názvu Stratégie vynechať slovo „Celoštátna“.

Odôvodnenie:

V procese prípravy stratégie boli hrubo ignorované požiadavky širokej časti verejnosti k obsahu dokumentu. Do viacerých pracovných skupín, ktoré sa podieľali na príprave dokumentu, nebol umožnený prístup občanom a odborníkom, ktorí zastávali konzervatívny postoj k niektorým otvoreným otázkam ľudských práv. Obzvlášť Príloha 8 (Práva LGBTI ľudí) je výsledkom lobistických snáh LGBTI aktivistov a pri jej tvorbe nebolo umožnená účasť odbornej verejnosti, ktorá zastáva iné názory na otázky rodinného práva, ako LGBTI aktivisti.

Zástupcovia širokej časti verejnosti neboli pripustený ani do redakčného tímu, koordinačnej skupiny a riadiaceho výboru.

Pripomienka 3

Navrhujeme zväziť vypustenie všetkých príloh z dokumentu.

Odôvodnenie:

Základný dokument bol pripravený na podklade jednotlivých príloh, teda dôležité závery z jednotlivých príloh sú už zahrnuté v základnom dokumente.

Prílohy v princípe tvoria samotný dokument, sú teda jeho integrálnou súčasťou. Niektoré z príloh sú tak rozsiahle a ďalekosiahle a idú nad rámec vlastného materiálu, že je nevhodné, aby zostali súčasťou dokumentu.

Navyše, chýba analýza kompatibility príloh. Je dosť možné, že terminológia, či odporúčania v jednotlivých prílohách sú nekompatibilné (ako je tomu napríklad v prípade použitia pojmu rod – inak sa používa v prílohe LGBTI ľudí, inak v prílohe o rodovej rovnosti a inak v Ústave SR.)

Niektoré prílohy sú len kópiou iných dokumentov vytvorených inými inštitúciami, čo nie je vhodný ani zaužívaný prístup u takéhoto typu dokumentov.

Niektoré prílohy sú prínosom pre svoju oblasť a môžu zostať základom pre ďalšiu prácu aj v prípade, ak nebudú súčasťou Stratégie.

Voči niektorým prílohám máme aj principiálne výhrady a požadujeme ich úplné odstránenie, tieto požiadavky sú prezentované v samostatných pripomienkach.

Pripomienka 4

Zásadná pripomienka

Požadujeme do dokumentu zaradiť samostatnú prílohu s názvom „Právo na život“ s osobitným zameraním na právo na život detí pred narodením.

Odôvodnenie:

V súčasnosti najviac diskriminovanou menšinou v Slovenskej republike sú práve nenarodené deti, ktoré sú zbavené efektívnej ochrany svojho práva na život. Diskriminácia nenarodených detí dosahuje rozmery, ktoré nevidíme pri žiadnej inej menšine či spoločenskej skupine. V tomto smere je potrebné začať serióznou diskusiu o odstránení diskriminácie nenarodených detí a hľadaní ciest pre postupné posilňovanie povedomia o potrebe ochrany práv všetkých ľudí bez rozdielu, vrátane nenarodených detí. Ak má byť stratégia zmysluplná, nesmie sa vyhýbať oblasti, v ktorej diskriminácia dosahuje najväčšie rozmery. Stratégia nemusí hneď zavádzať úplnú rovnoprávnosť (aj keď táto by mala byť cieľom našich snažení), avšak mala by vytvoriť priestor pre hľadanie spoločensky prijateľných zlepšení súčasného stavu tak, aby sa nastolil trend postupného odstraňovania diskriminácie nenarodených detí.

Právo na život je osobitne významným ľudským právom, pretože chráni hodnotu, ktorá je nevyhnutným predpokladom pre všetky práva a slobody. Tento fakt akcentujú aj všetky významné ľudsko-právne dokumenty, vrátane Ústavy SR (Čl. 15), Všeobecnej deklarácie ľudských práv (Čl. 3), Európskeho dohovoru o ľudských právach (Čl. 2), Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (Čl. 6 – „Každá ľudská bytosť má právo na život.“), Dohovoru o právach dieťaťa (Čl. 6), či Charty základných práv Európskej únie (Čl. 2). Pre tvorcov týchto kľúčových ľudsko-právnych dokumentov bolo právo na život tak významné, že sa nachádza v úvode každého dokumentu, hneď po všeobecných princípoch. Všetky tieto dokumenty odzrkadľujú fakt, že právo na život má prioritné postavenie v hierarchii ľudských práv. Žiaľ, tvorcovia celoštátnej Stratégie nielenže nedali právo na život na popredné miesto, ale dokonca odmietli vytvoriť kapitolu, ktorá by sa právu na život venovala. A to aj napriek

tomu, že boli veľkým množstvom ľudí a organizácií opakovane žiadaní, aby právu na život vytvorili v Stratégii osobitnú kapitolu.

Pripomienka 5 **Zásadná pripomienka**

Požadujeme do dokumentu zaradiť samostatnú prílohu s názvom „Právo na výhradu svedomia“

Odôvodnenie:

Právo na výhradu svedomia je oblasťou, ktorá je na Slovensku síce známa, ale napriek tomu právo na výhradu svedomia nie je plne rešpektované. Neraz sú najmä pri prijímaní do zamestnania ľudia diskriminovaní kvôli uplatňovaniu si výhrady svedomia. Táto téma by si zaslúžila hlbšiu analýzu, a to vrátane hľadania možností predchádzania diskriminácii osôb uplatňujúcich si výhradu svedomia. Slovenská republika má tiež medzinárodnoprávny záväzok prijať samostatnú zmluvu o výhrade svedomia so Svätou stolicou, a následne aj s ostatnými registrovanými cirkvami. Napriek skutočnosti, že sa jedná o záväzok SR ľudskoprávneho charakteru, Stratégia neobsahuje žiadnu zmienku o potrebe naplnenia tohto dôležitého medzinárodného záväzku. Stratégia by teda v osobitnej kapitole venovanej právu na výhradu svedomia mala vytvoriť priestor pre prípravu a prijatie osobitných zmlúv o výhrade svedomia.

Pripomienka 6 **Zásadná pripomienka**

Požadujeme do dokumentu zaradiť samostatnú prílohu s názvom „Rodičovské práva“

Odôvodnenie:

Napriek dôležitosti tejto témy v medzinárodnoprávných dokumentoch, ale aj vnútroštátnej legislatíve, sa právu rodičov na výchovu svojich detí nevenuje dostatočná pozornosť. Nie je zriedkavé, že sa deťom v školách alebo iných vzdelávacích inštitúciách podsúva ideologické videnie sveta, či vybraných oblastí života, v rozpore s presvedčením a vôľou rodičov, alebo bez ich vedomia. Nie sú vytvorené dostatočné mechanizmy rodičovskej kontroly nad obsahom školskej výchovy, čím je výkon práv rodičov značne obmedzený. Takmer úplne absentuje možnosť rodičov na domáce vzdelávanie detí, ktoré sa vo viacerých krajinách už stáva stabilnou súčasťou vzdelávacieho systému. Toto sú oblasti, ktorým sa na Slovensku zatiaľ nevenuje dostatočná pozornosť a Stratégia by ich preto mala osobitne pomenovať.

Pripomienka 7 **Zásadná pripomienka**

Požadujeme do dokumentu zaradiť samostatnú prílohu s názvom „Náboženská sloboda a sloboda slova“

Odôvodnenie:

V oblasti náboženskej slobody a slobody slova dochádza k podstatným negatívnym posunom, a to aj na Slovensku. Náboženská sloboda a sloboda slova boli výrazne potláčané v čase socializmu, avšak dnes sa opäť rozširujú snahy o prenasledovanie veriacich (v slovenských pomeroch najmä kresťanov) a obmedzovanie ich slobody prejavu.

Ako príklad uveďme, že cirkev od nepamäti hlásala určité etické štandardy v oblasti sexuálneho správania, odsudzovala predmanželský a mimomanželský sexuálny život, ako aj homosexuálne

správanie a podobne. Takéto etické štandardy nemusia vyznávať všetci ľudia, a môže sa o nich viesť spoločenská diskusia. Nesprávne však je, ak sa takéto filozofické názory, či náboženské učenie označí za zdroj diskriminácie (napríklad voči homosexuálom). Pri diskusiách o týchto dôležitých spoločenských témach štát nesmie prenasledovať (ani umožniť prenasledovanie) ľudí len preto, že podľa nich je (napríklad) homosexuálne správanie nemorálne, alebo že za manželstvo považujú výhradne zväzok jedného muža a jednej ženy.

Téma prenasledovania pre náboženské a iné presvedčenie sa stáva veľmi aktuálnou témou a je potrebné aby sa jej Stratégia systematicky venovala vo forme samostatnej prílohy.

Pripomienka 8

Zásadná pripomienka

Na konci časti 2.2 Inštitucionálne rámce (str. 10 vlastného materiálu) doplniť nasledovný text: „V oblasti výchovy a vzdelávania v agende ľudských práv je vždy potrebné zohľadňovať práva rodičov na výchovu detí v súlade so svojim presvedčením a vytvárať reálny priestor pre efektívny výkon tohto práva vo všetkých fázach procesu výchovy.“

Odôvodnenie:

Agenda ľudských práv si žiaľ neuchránila svoje postavenie nekonfliktnej témy, ktorá by spájala všetkých slušných ľudí, ako sa to podarilo krátko po druhej svetovej vojne. Pod zámienkou šírenia ľudských práv a so zneužitím jej pojmového aparátu, sa do agendy ľudských práv stále viac vnášajú kontroverzné témy a radikálne politické požiadavky (ako je to vidieť napríklad aj v Prílohe 8 Práva LGBTI ľudí). Pod zámienkou ľudských práv sa tiež často šíria rôzne kontroverzné názory, predstavy a požiadavky. Ako príklad uveďme opakované snahy zaviesť do škôl na Slovensku permissívnu sexuálnu výchovu, spojenú s propagáciou antikoncepcie, umelých potratov, homosexuálneho životného štýlu a iných eticky sporných názorov. Neraz je súčasťou týchto snáh aj odsúdenie vyšších morálnych štandardov v tejto oblasti, ktoré by sa dali označiť za súčasť cyrilometodskej tradície, ku ktorej sa hlási aj Ústava Slovenskej republiky a majoritná časť verejnosti. Prirodzene mnohí rodičia majú snahu predísť tomu, aby sa škola stala miestom ohrozenia, kde ich deti budú vychovávané v duchu, ktorý odporuje ich presvedčeniu. V tak citlivej oblasti, akou je ľudská sexualita, by rodičia mali mať výsadné postavenie v určovaní obsahu výchovy, ktorá bude ich deťom v škole poskytnutá. Rodičia a široká verejnosť je už obozretná pri každej zmienke o sexuálnej výchove na školách, čoho dôkazom sú aj viaceré protesty rodičov proti zavádzaním neprijateľnej sexuálnej výchovy. Veľmi znepokojujúci je trend šíriť tieto kontroverzné názory pod (zatiaľ relatívne nekonfliktným) označením ľudských práv.

Tieto snahy sú nebezpečné najmä z dvoch dôvodov. Po prvé, hrozí, že sa na školy dostane taká výchova, ktorá protirečí presvedčeniu rodičov a bude tak zmarený výkon ich základného práva na výchovu detí v súlade s ich presvedčením. Po druhé, koncept ľudských práv, ktorý je veľkým prínosom v povojnovom svete pri šírení a ochrane ľudskej dôstojnosti a univerzálnych hodnôt, tak môže byť oslabený v povedomí ľudí. Hrozí, že ľudské práva časom stratia svoje univerzálne uznanie a budú sa považovať (aspoň z časti) za podozrivý koncept, ktorého cieľom je šíriť ideológie a kontroverzné názory, s ktorými sa ľudia nemôžu stotožniť. Bola by veľká chyba, aby sme toto dopustili. Preto, s ohľadom na tieto riziká a reálne snahy, je potrebné každú výuku k ľudským právam pozorne preveriť aj s ohľadom na názory a práva rodičov na výchovu svojich detí, pretože rodičia sú primárnym nositeľom práva (a povinnosti) na výchovu detí.

Pripomienka 9 Zásadná pripomienka

Na konci časti 3 Medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky a ich implementácia (str. 11 vlastného materiálu) doplniť nasledovný text: „Slovenská republika je tiež zmluvnou stranou dvojstranných medzinárodných zmlúv a dohôd, ktoré si musí plniť. Záväzkom SR ľudskoprávneho charakteru je aj záväzok prijať osobitné zmluvy o výhrade svedomia, a to so Svätou Stolicou, ako aj s ostatnými registrovanými cirkvami. Slovenská republika sa zatiaľ vyhýbala splneniu tohto záväzku, je preto potrebné vyvinúť maximálne úsilie na jeho včasné splnenie.“

Odôvodnenie:

Slovenská republika má zatiaľ nesplnený záväzok dojednať a uzavrieť zmluvy o výhrade svedomia. Aj z tohto dôvodu je rozhodnutie ministra Lajčáka a ostatných tvorcov Stratégie, že sa oblasť výhrady svedomia do dokumentu nedostane, veľmi problematické. Zvlášť od ministra, ktorý má na starosti aj medzinárodné vzťahy by sa očakávalo, že prípravu Stratégie využije ako priestor na splnenie medzinárodnoprávneho záväzku SR. Žiaľ, opätovné požiadavky na vytvorenie samostatnej prílohy, ktorá by sa venovala téme výhrady svedomia, boli úplne odignorované a zmienka o potrebe prijatia týchto zmlúv sa do Stratégie vôbec nedostala.

Navrhuje sa preto doplniť zmienku o osobitých zmluvách o výhrade svedomia aj do tejto časti vlastného materiálu, pretože sa v nej hovorí o medzinárodnoprávných záväzkoch SR a bez tejto zmienky by táto časť nebola kompletná.

Pripomienka 10

V časti 4. Inštitucionálne zabezpečenie, implementačné a kontrolné mechanizmy vrátane nezávislých a mimovládnych organizácií v Slovenskej republike (na strane 12 vlastného materiálu) navrhujeme doplniť nasledovný text: „Nezastupiteľnú úlohu v oblasti ľudských práv plní rodina. Ako na valnom zhromaždení OSN pri príležitosti medzinárodného roka rodiny povedal generálny tajomník OSN Boutros Boutros-Ghali: „Rodiny tiež ponúkajú funkčný prístup k integrácii ľudských práv do každodenného života. Rodina je prvý a primárny sprostredkovateľ výchovy k ľudským právam.“ Slovenská republika si preto prínos rodín v oblasti ľudských práv veľmi váži a oceňuje jej nezastupiteľnosť pri uvádzaní ľudských práv do reálneho života.

Ľudské práva a slobody by nemali byť len konceptom, ktorý je na papieri. Ľudské práva treba žiť. Primárnym miestom žitia ľudských práv v praxi je práve rodina. Aby neboli ľudské práva len na papieri, je potrebné rešpektovať prirodzený a autonómny priestor rodiny a vyhýbať sa zásahom štátu do rodiny. Cieľom ľudskoprávnej politiky je tiež podpora rodiny, jej autonómnosti a uznanie jej prínosu pre deti, ostatných jej členov aj pre celú spoločnosť.“

Pripomienka 11 Zásadná pripomienka

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita I., úloha č. I.1, rámec úlohy č. I.1, na konci predposlednej vety doplniť nasledovný text: „, ako aj iných medzinárodných záväzkov.“

Odôvodnenie:

Slovenská republika má bilaterálny medzinárodný záväzok prijať zmluvu o výhrade svedomia so Svätou Stolicou a obdobný záväzok prijať zmluvu s ostatnými registrovanými cirkvami. Doplnenie požadovanej časti vytvára priestor pre zohľadnenie tejto povinnosti.

Pripomienka 12

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita II., úloha č. II.1, rámec úlohy č. II.2, doplniť nasledovný text: „Pri poskytovaní verejných financií na činnosť MVO je však potrebné zohľadňovať aj potrebu finančnej nezávislosti MVO od štátu. Cieľom nie je vytvoriť z MVO predĺženú ruku štátu a kvázi rozpočtové organizácie. Cieľom nie je ani podpora finančného parazitizmu niektorých MVO na štátnych financiách. Obzvlášť veľký pozor treba dávať na financovanie takých aktivít MVO, ktorých cieľom je šíriť určité ideové videnie sveta. Aj v oblasti ľudských práv sa vedie verejná diskusia, ktorá by nemala byť deformovaná tým, že štát financuje určitú skupinu MVO na úkor iných, pretože by to bolo v rozpore s požiadavkou Ústavy SR, aby sa štát neviazal na žiadnu ideológiu.“.

Odôvodnenie:

V praxi sa neraz stáva, že niektorí ľudskoprávni aktivisti si založili svoju činnosť na sústavnom čerpaní finančných prostriedkov zo štátu, z ktorých financujú aktivity, ktorých cieľom je presvedčiť štát o potrebe ďalšieho financovania týchto organizácií. Štát si tak platí skupiny MVO, ktoré šíria určité videnie sveta a ľudských práv, ktoré je neraz kontroverzné a s ktorým sa nestotožňuje veľká časť verejnosti (napr. radikálny feminizmus, či LGBTI politická agenda). Jednotlivé granty sú niekedy pridelené, či vylobované prostredníctvom štátnych zamestnancov, ktorí spolupracujú s organizáciami, ktoré granty získavajú, prípadne boli členmi týchto, alebo príbuzných organizácií. Poskytovanie finančných grantov pre ľudskoprávných aktivistov a aktivistky tak vytvára priestor pre MVO klientelizmus. Vďaka rozsiahlym grantom a extenzívnemu čerpaniu stále tými istými organizáciami sa deformuje tiež samotný pojem mimovládne organizácie, pretože tieto organizácie de facto prestávajú byť mimovládnymi, keďže sa stávajú kvázi rozpočtovými organizáciami. Pre ozdravenie MVO sektora a vytvorenia prostredia pre férové súperenie ideí je preto vhodné zamyslieť sa nad zabehnutou praxou extenzívneho financovania vybraných MVO na Slovensku.

Pripomienka 13

Zásadná pripomienka

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita III., úloha č. III.1, rámec úlohy č. III.1, je potrebné vypustiť nasledovnú časť textu: „rodovo korektného jazyka, respektíve“.

Odôvodnenie:

Koncept rodovo korektného jazyka je kontroverzný, ideologicky zaťažený a neraz aj v rozpore s pravidlami gramatiky slovenského jazyka (napríklad gramaticky nesprávne používanie slova „rod“, zbytočné a gramaticky neopodstatnené používanie životných podstatných mien mužského aj ženského rodu, a podobne).

Pripomienka 14
Zásadná pripomienka

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita III., úloha č. III.1, rámec úlohy č. III.1, doplniť nasledovný text: „Pri kreovaní Celoštátnej komisie pre výchovu a vzdelávanie k ľudským právam a demokratickému občianstvu, ako aj pri príprave relevantného celoštátneho plánu predmetného vzdelávania, bude potrebné zohľadňovať práva rodičov na výchovu detí v súlade so svojím presvedčením a vytvárať reálny priestor pre efektívny výkon tohto práva vo všetkých fázach procesu výchovy. Bude tiež potrebné do procesov prípravy celoštátneho plánu prizvať zástupcov predstavujúcich rôzne názorové prúdy a koncepty, aby sa predišlo prípadnej ideologickej manipulácii.“

Odôvodnenie:

Skúsenosti z prípravy Stratégie poukazujú na vysoké riziko zneužitia agendy ľudských práv na šírenie radikálnych filozofických prúdov a politických požiadaviek, ako aj na prax vytlačania určitého názoru z odbornej diskusie. Treba si uvedomiť, že oblasť vzdelávania je občanmi Slovenska a uvedomelými rodičmi veľmi citlivo vnímaná. Pri príprave vzdelávacích materiálov v oblasti ľudských práv by sa preto mali vopred stanoviť určité pravidlá a mechanizmy, ktoré by týmto ideologickým tlakom a diskriminácii zabránili.

Pripomienka 15
Zásadná pripomienka

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita V., úloha č. V.1, rámec úlohy č. V.1, na oboch vypustiť slovné spojenie „rodovej rovnosti“.

Odôvodnenie:

V texte sa vedľa seba nachádzajú slovné spojenia „rodová rovnosť“ a „rovnosť príležitostí“. Ide o duplicitu, keďže slovné spojenie „rodová rovnosť“ treba v zmysle záväzkov SR voči Európskej únii vnímať v zmysle „rovnosti príležitostí mužov a žien“. Pojem „rodová rovnosť“ je tiež nevhodný vzhľadom na nejasnosť pojmu rod a na jeho odlišné a vzájomne nekompatibilné používanie (porovnaj prílohu o LGBTI ľuďoch a prílohu o rodovej rovnosti). Naproti tomu rovnosť príležitostí (mužov a žien) je pojem ukotvený v legislatíve Európskej únie, je zrozumiteľný a nekonfliktný.

Pripomienka 16
Zásadná pripomienka

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita V., úloha č. V.1, rámec úlohy č. V.1, je potrebné vypustiť LGBTI osoby zo zoznamu zraniteľných skupín obyvateľstva.

Odôvodnenie:

LGBTI osoby nie sú zraniteľnými osobami v zmysle akými sú zraniteľné deti, starí, postihnutí, či extrémne chudobní ľudia. Príprava Stratégie tiež ukázala, že LGBTI komunita kladie požiadavky ďaleko presahujúce rámec nediskriminácie a tvorbu štátnych dokumentov zneužíva na presadzovanie svojej radikálnej politickej agendy (nevhodná reforma rodinného práva, nárokovanie si nadštandardných práv a výsad, potláčanie odborného lekárskeho a vedeckého hľadiska a pod.).

Pripomienka 17 **Zásadná pripomienka**

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita V., úloha č. V.2, rámec úlohy č. V.2, nahradiť slovné spojenie „režim nulovej tolerance voči akýmkoľvek prejavom násilia“ za slovné spojenie „režim nulovej tolerance voči akýmkoľvek neprimeraným prejavom násilia“.

Odôvodnenie:

Skúsenosti z niektorých európskych krajín poukazujú na radikálny výklad pojmu „nulová tolerancia voči akýmkoľvek prejavom násilia“. Nerozlišujú dostatočne medzi neprimeraným fyzickým bitím (týraním) dieťaťa a medzi drobnými výchovnými trestami. Drobné výchovné tresty by nemali byť spojené s režimom nulovej tolerance, pod ktorým sa dá predstaviť napríklad odobratie dieťaťa z rodiny, alebo trestnoprávne postihy, prípadne iné postihy. Naproti tomu, týranie dieťaťa (či ženy, ale aj iných osôb) by rozhodne nemalo byť ignorované a režim nulovej tolerance je na mieste. Preto navrhujeme rozlišovať medzi týmito dvoma odlišnými situáciami.

Pripomienka 18 **Zásadná pripomienka**

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita VI., úloha č. VI.1, rámec úlohy č. VI.1, doplniť do zoznamu explicitne spomenutých foriem intolerance aj kresťanofóbiu.

Odôvodnenie:

V Európe a na Slovensku síce dnes pre svoju kresťanskú vieru ľudia nezmierajú, no to neznamená, že nie sú prenasledovaní inými spôsobmi. Ľudsko-právna organizácia Observatory on Intolerance and Discrimination Against Christians in Europe so sídlom v Rakúsku, monitoruje prípady intolerance a diskriminácie proti kresťanom v Európe. Doposiaľ zmapovala viac ako 1300 takýchto prípadov, pričom tento výpočet nie je úplný. Niektoré z prípadov netolerance voči Kresťanom zaznamenali aj na Slovensku.

Čo je však ešte horšie, v Európe narastá aj počet trestných činov motivovaných nenávisťou voči Kresťanom, či iným vierovyznaniam. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť aj Správu OBSE o nenávisťných trestných činoch za rok 2012 (15 november 2013), z ktorej vyplýva, že nenávisťné trestné činy proti Kresťanom (no nie len proti nim) sú veľkým problémom, najmä v západnej Európe a je potrebné sa tejto téme venovať.

Pripomienka 19 **Zásadná pripomienka**

V časti 5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike, Priorita VI., úloha č. VI.1, rámec úlohy č. VI.1, doplniť na konci poslednej vety tento text: „, pri súčasnom zachovaní práva na slobodu prejavu“.

Odôvodnenie:

Táto vsuvka je potrebná najmä s ohľadom na skutočnosť, že pod zámienkou boja proti neznášanlivosti sa často sleduje cieľ potlačenia slobody prejavu ľudí presadzujúcich tradičné názory na rodinu, či sexualitu. Ide najmä o prípad niektorých radikálnych skupín, ktoré požadujú zásadné zmeny v rodinnom práve (napríklad zrušenie definície manželstva ako zväzku jedného muža a jednej ženy).

Títo aktivisti označujú pojmom homofóbia, alebo inými hanlivými označeniami, prakticky všetky názory smerujúce k zachovaniu inštitúcie manželstva a rodiny v podobe, ako je dnes definovaná. Je to neférový spôsob vytlačania časti názorového spektra z verejnej diskusie o dôležitých rodinnoprávných témach, čo je nepripustné (viď napríklad nominované výroky v súťaži o anticenu Homofób roka). Štát si musí zachovať odstup od týchto manipulatívnych praktík.

Na druhej strane sú tu naozaj ľudia, ktorí sú schopní páchať trestnú činnosť motivovanú nenávisťou (k homosexuálom, kresťanom, Rómom a pod.). Tieto skutky by mali byť náležite potrestané.

Pripomienka 20

V záverečnej časti vlastného materiálu v treťom odseku od konca (str. 25) navrhujeme vypustiť slovo „moderná“.

Odôvodnenie:

Dokument hovorí o modernej percepcii ľudských práv. Nie je jasné, čo sa týmto označením myslí, a či napríklad percepcia ľudských práv z obdobia po druhej svetovej vojne sa už považuje za nemodernú. Pojmom „moderné“ v kontexte ľudských práv sa niekedy označuje aj sumár takých požiadaviek, ktoré priamo či nepriamo odporujú ľudským právam. Ak chce niekto potláčať ľudské práva, nebude tvrdiť, že je proti ľudským právam, ale naopak, niečo čo je porušením práva označí ako právo a následne bude požadovať vyvažovanie týchto „práv“. Pojem „moderné“ v súvislosti s ľudskými právami nemá opodstatnenie, pretože ľudské práva sa nedelia na nemoderné a moderné.

Pripomienka 21

V záverečnej časti vlastného materiálu v treťom odseku od konca (str. 25) navrhujeme vypustiť text: „Ľudské práva sa vyvíjajú, tak ako sa vyvíja spoločnosť. V demokratickej spoločnosti vždy smerujú dopredu, rozširujúco a inkluzívne, nie naspäť, obmedzujúco a reštriktívne“.

Odôvodnenie:

Táto veta je problematická. Správne chápané ľudské práva sa odvíjajú od ľudskej prirodzenosti, a tá sa nemení. Preto sa nemenia ani ľudské práva. To čo sa mení je naša schopnosť rozpoznávať ľudské práva a správne ich formulovať a uplatňovať v praxi. Veta, ktorú navrhujeme vypustiť sa dá interpretovať aj tak, že ľudské práva sú len akýsi konštrukt, ktorý sa môže meniť, čo nie je správny pohľad na ľudské práva. Preto ju navrhujeme vypustiť.

Pripomienka 22

Zásadná pripomienka

Požadujeme vypustiť z dokumentu Prílohu 4 - Rodová rovnosť a práva žien.

Odôvodnenie:

Prílohu navrhujeme vypustiť, a to z viacerých dôvodov:

1. Táto príloha nedostatočne zohľadňuje opodstatnené požiadavky širokej časti verejnosti a je výsledkom práce pracovnej skupiny, do ktorej boli pripustení zástupcovia konzervatívnych organizácií len čiastočne, pričom časť z nich bola dodatočne zo skupiny vylúčená.
2. Príloha zmätočným spôsobom používa pojmy „rodová rovnosť“ a „rovnosť žien a mužov“. Je vhodné, aby sa v tejto súvislosti používal len pojem rovnosť žien a mužov. Pojem rodová rovnosť je problematický, kvôli možnému ideologickému zneužitiu ako aj kvôli gramaticky nesprávnemu

používaniu slova rod. Pojem rod sa používa inak v tejto prílohe, inak v prílohe práv LGBTI ľudí a úplne inak v Ústave SR a v spisovnej slovenčine.

3. Príloha vníma diskrimináciu žien len cez optiku „rodovo podmienenej“ diskriminácie žien. Tento prístup je nevhodný, pretože diskrimináciu žien je potrebné odstraňovať bez ohľadu na to, či je rodovo podmienená, alebo inak podmienená. To isté platí aj o odstraňovaní násilia páchanom na ženách.

4. Príloha navrhuje ciele, ktorých presadzovanie môže nevhodne zasiahnuť do rovnosti medzi mužmi a ženami, a môže nevhodne deformovať prirodzené záujmy a inklinácie žien. Ide napríklad o cieľ zvýšiť zastúpenie žien na rozhodovacích pozíciách v politickom a ekonomickom živote.

5. Príloha sa neubránila lobistickým tlakom na zriaďovanie nových inštitúcií, ktoré by mali byť financované štátom a na financovanie mimovládnych organizácií. Práve v oblasti rodového feminizmu je rozpočtový parazitizmus veľmi rozšírený a deformuje verejnú diskusiu o dôležitých filozofických, etických a právnych otázkach. Namiesto financovania organizácií, ktorých cieľom je neraz len šírenie ideologického feminizmu by sa zo stranu štátu zišlo vynakladať viac finančných prostriedkov na pomoc ženám, ktoré čelia reálnym problémom.

6. Príloha na viacerých miestach požaduje, aby štát eliminoval rodové stereotypy. Ide o veľmi kontroverzný prístup, pretože určité rozdiely medzi mužmi a ženami sú prirodzené a vyplývajú z biologickej i emočnej rozdielnosti medzi mužmi a ženami, ako aj od množstva odlišných faktorov. Aj keď diskusia o tom, čo sú typicky mužské a ženské črty a prejavy je veľmi zaujímavá, štát by nemal do tejto diskusie zasahovať a svojou autoritou sa prikláňať sa jednu či druhú stranu. Toto nie je úlohou štátu. Prirodzené rozdiely medzi mužmi a ženami existujú aj v oblasti voľby profesie, preto ani do tejto oblasti by štát nemal zasahovať spôsobom, ktorý môže zdeformovať skutočné motivácie a inklinácie mužov a žien. Tento problém sa môže vzťahovať aj na oblasť tzv. rodovo spravodlivého prerozdeľovania verejných zdrojov.

7. Príloha navrhuje zavádzať tzv. rodové scitlivovanie. Pod týmto pojmom sa často skrývajú veľmi nevhodné formy výchovy pre deti, ktoré sú založené na hre na opačné pohlavie. Toto podľa psychiatrov a psychológov môže poškodiť zdravý vývoj dieťaťa a jeho schopnosť identifikácie sa so svojím pohlavím.

8. Príloha navrhuje ratifikovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilia na ženách a domáceho násilia a boja proti nemu. Tento dokument je veľmi kontroverzný a proti jeho ratifikácii sa postavila široká verejnosť.

9. Príloha navrhuje prehĺbovať agendu tzv. sexuálneho a reprodukčného zdravia, vrátane vypracovania Programu podpory a ochrany sexuálneho a reprodukčného zdravia. V kontexte SR sa tieto „práva“ používajú ako eufemizmus pre propagáciu umelých potratov, prípadne obmedzovanie výhrady svedomia. Voči programu sexuálneho zdravia sa v minulosti ohradila verejnosť, pretože tento dokument bol neakceptovateľný.

Pripomienka 23

Zásadná pripomienka

Požadujeme vypustiť z dokumentu Prílohu 6 – Vzdelávanie a výchova k ľudským právam.

Odôvodnenie:

Prílohu navrhujeme vypustiť, a to z viacerých dôvodov:

1. V procese prípravy prílohy neboli zastúpené všetky relevantné názorové prúdy.
2. Dôsledkom nevyváženého zloženia pracovného tímu dokument trpí nedostatkami a je zaťažený ideologickým videním problematiky.
3. Text nedáva dostatočné záruky, že vzdelávanie k ľudským právam nebude zneužitý na šírenie kontroverzných ideológií o radikálnych politických požiadavkách, a tiež na šírenie nevhodnej sexuálnej výchovy detí.

4. Text nezohľadňuje práva rodičov na výchovu detí v súlade so svojím presvedčením.

Pripomienka 24

Zásadná pripomienka

Požadujeme vypustiť z dokumentu Prílohu 8 – Práva LGBTI ľudí.

Odôvodnenie:

Prílohu navrhujeme vypustiť, a to z viacerých dôvodov:

1. Príloha bola vypracovaná bez toho, aby prihliadala na názory širšej verejnej a odbornej obce. Pri procese prípravy boli diskriminovaní ľudia s iným názorom na prejednávanú problematiku a pracovná skupina, ktorá mala dokument pripraviť sa ani raz nezišla. Namiesto toho bol dokument pripravený úzkou skupinou ľudí, ktorí prezentovali úzke politické záujmy časti LGBTI komunity.
2. Príloha je vnútorne nekonzistentná. Na jednej strane konštatuje, že práva LGBTI ľudí spočívajú výhradne v nediskriminácii, a teda že LGBTI ľudia nemajú mať žiadne nadpráva. Na druhej strane dokument požaduje poskytovanie nadpráv LGBTI ľuďom.
3. Príloha používa pojem rod nevhodným spôsobom, ktorý je odlišný od pojmu rod použitého v Prílohe o rodovej rovnosti, a obe tieto verzie sú odlišné od významu použitého v slovenskej legislatíve (vrátane Ústavy SR) a v spisovnej slovenčine.
4. Príloha na viacerých miestach odkazuje na tzv. Jogjakartské princípy – ide o kontroverzný dokument, ktorý je v rozpore s legislatívou SR a ktorý bol už odsúdený Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.
5. Príloha sa extenzívne opiera o prieskum Agentúry pre základné práva EÚ, ktorý nie je reprezentatívny a má viaceré metodologické nedostatky. Nezohľadňuje iné výskumy v tejto oblasti.
6. Príloha nevhodným spôsobom zasahuje do práva ľudí a náboženských inštitúcií na vlastný názor o morálnosti sexuálneho správania homosexuálov.
7. Analýza o právach a občiansko-právnych možnostiach párov rovnakého pohlavia je nekvalitná a zavádzajúca.
8. Príloha nevhodným spôsobom zasahuje do práv a oprávnených záujmov iných osôb – napríklad záujem opustených detí na adopciu do kompletnej rodiny (s otcom aj matkou), lekárske opodstatnené obmedzenia pri darovaní krvi s cieľom predchádzať šíreniu nákazlivých ochorení, záujmu intersexuálneho dieťaťa na primerané a medicínske opodstatnené zákroky, práva na slobodu prejavu vrátane slobody šíriť vlastný názor na morálnosť homosexuálneho styku, a podobne.
9. Veľmi citlivou témou je oblasť vzdelávania. Verejnosť a veľká časť rodičov sa nestotožňuje s radikálnymi návrhmi na výchovu detí v zmysle tejto prílohy.
10. Príloha navrhuje zaviesť nové rodinnopráve inštitúty, čo je v rozpore s programovým vyhlásením vlády, ako aj s názorom väčšiny spoločnosti. LGBTI aktivisti zatiaľ neboli schopní predstaviť argumenty, prečo by malo dôjsť k tak zásadnej reforme rodinného práva, ktorú požadujú.
11. Návrh zmien v oblasti prepisu rodu, ale aj prezentovaný koncept diskriminácie na základe rodovej identity a rodových prejavov je neprijateľný. Otázka či je niekto muž alebo žena je otázkou biologickej reality a nezávisí od vôle človeka (podobne ako príslušnosť k ľudskému druhu, vek človeka, jeho farba pleti a podobne.)
12. Návrh zavedenia nenávisných verbálnych prejavov je neprípustný, pretože by mohol smerovať k potláčaniu slobody prejavu.
13. Príloha požaduje poskytovanie neprimeraných výhod pre LGBTI osoby - čerpanie financií na činnosť MVO zo štátu, zriaďovanie stále nových orgánov, osobitné privilégia pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a pod.. Toto všetko je agenda nad rámec odstraňovania diskriminácie (ktorá je sama o sebe správna a potrebná) práve naopak, zavádza nové formy diskriminácie a privilegovania istej skupiny ľudí.

14. Dokument venuje nedostatočnú pozornosť problematike skutočnej nediskriminácie LGBTI ľudí – či sú rešpektované ich základné práva a slobody, napríklad ako sú vymenované v Ústave SR.

Pripomienka 25

Do Prílohy 10 - Posilnenie mimovládnych neziskových organizácií a mechanizmov participácie, navrhujeme dopracovať mechanizmus ochrany, ktorý zabráni, aby sa MNO stali kvázi rozpočtovými organizáciami štátu a stratili charakter organizácií nezávislých (aj finančne) od štátu.

Odôvodnenie:

Na Slovensku sa rozrastá skupina MNO, ktorá sa venuje akoby ľudskoprávnemu podnikaniu, ktorého základným modelom je čerpanie finančných prostriedkov z verejných zdrojov, ktoré sú potom použité na aktivity zamerané na presvedčenie štátu o potrebe ďalšieho financovania. Neraz sú granty prerozdeľované alebo sprostredkované ľuďmi, ktorí v minulosti pracovali v týchto MNO alebo obdobných MNO a narastá riziko MNO klientelizmu.

Problém je tiež v tom, ak štát financuje ideologické inštitúcie a programy, ktorých cieľom je ovplyvňovať verejnú diskusiu určitým smerom. Občania tak často prostredníctvom štátu financujú kampane, s ktorých obsahom sa nestotožňujú. Toto považujeme za zásah do férovej verejnej diskusie a prekročenie kompetencií štátu.

Štát by mal vynakladať viac peňazí na projekty, ktoré pomáhajú ľuďom naplňať svoje práva v reálnych životných situáciách a nie len na organizovanie školení, seminárov a obdobných podujatí. Štát vynakladá nemalé finančné prostriedky na podporu ľudských práv, no k ľuďom, ktorí takúto pomoc potrebujú sa z nich neraz neujde nič. Namiesto toho sú všetky peniaze minuté na občerstvenie, prenájom priestorov, nové webstránky, honoráre prednášajúcich, zborníky a podobné aktivity.

V prípade neakceptovania zásadných pripomienok Vás žiadam o zorganizovanie rozporového konania.

S pozdravom,

Patrik Daniška

Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z.